

Globalna walka o krytyczne minerały w Demokratycznej Republice Konga

CENTRUM
STOSUNKÓW
MIĘDZYNARODOWYCH

komentarz

06/2024

www.csm.org.pl

Dr Bruno Surdel

Ekspert CSM, politolog i historyk, doktor nauk humanistycznych. W latach 2011 – 2016 wykładowca Uniwersytetu Zirve w Gaziantep – Turcja. Kilkakrotnie – wizytujący profesor w: Chińskiej Akademii Nauk Społecznych w Pekinie – National Institute of International Strategy; w Szanghaju: Shanghai International Studies University, oraz w Renmin University (Pekin).

Demokratyczna Republika Konga stała się areną intensywnej rywalizacji mocarstw globalnych o krytyczne minerały takie jak kobalt i koltan, niezbędne do produkcji nowoczesnych technologii. Zaangażowanie USA, Chin, Unii Europejskiej i Rosji oraz działalność licznych grup zbrojnych tworzą skomplikowany krajobraz polityczno-ekonomiczny tego kluczowego regionu Afryki Subsaharyjskiej.

Globalna walka o krytyczne minerały w Demokratycznej Republice Konga

| Dr Bruno Surdel

2

Globalna walka o kobalt i koltan

Demokratyczna Republika Konga jest głównym globalnym dostawcą kobaltu i koltanu, minerałów kluczowych dla produkcji baterii litowo-jonowych oraz elektroniki. Posiada także bogate złoża miedzi, a również dysponuje zasobami cynku, cyny oraz złota i diamentów. Czołowemu rywalowi USA — Chinom — udało się zdominować sektor wydobywczy w DRK i Pekin kontroluje obecnie około 80 proc. światowej produkcji kobaltu. Chiny przy tym umiejętnie zdywersyfikowały swoje zaangażowanie w Kongu, łącząc wsparcie finansowe i projekty infrastrukturalne z pomocą wojskową, umacniając w ten sposób znacząco swoje wpływy w regionie. Chińczycy nie tylko zapewniają szkolenia wojskowe dla żołnierzy kongijskich, ale przede wszystkim dbają o niezakłóconą działalność swoich firm wydobywczych i regularne dostawy krytycznych minerałów do Państwa Środka.

Paradoks sytuacji w Kongu polega na tym, że chińska dominacja była możliwa między innymi wskutek zmniejszenia się zainteresowania tą częścią Afryki przez Waszyngton około dekady temu i sprzedaży amerykańskich aktywów w kopalniach firmom chińskim. Obecnie jednak administracja Joe Bidena próbuje odzyskiwać utracone wpływy, zwiększa swoją obecność dyplomatyczną i gospodarczą, a zarazem podejmuje działania w celu stabilizacji napiętej sytuacji wewnętrznej Konga. Z drugiej strony również Unia Europejska włącza się poważnie w grę regionalną i chce zabezpieczyć interesy związane z transformacją

Globalna walka o krytyczne minerały w Demokratycznej Republice Konga

| Dr Bruno Surdel

3

energetyczną w Europie. W październiku 2023 r. Unia Europejska podpisała umowę z DRK, która ma zapewnić producentom europejskim stałe dostawy minerałów kluczowych dla technologii zielonej energii.

Zarówno wspomniana umowa z Unią Europejską, jak i zaangażowanie Waszyngtonu i Pekinu budzą jednak poważne wątpliwości etyczne. Wydobycie minerałów w DRK często wiąże się z dewastacją środowiska, prowadzi do wylesiania, zanieczyszczenia wód i niszczenia siedlisk. A dla lokalnych społeczności to przede wszystkim urągające godności ludzkiej warunki pracy, wyzysk i jakże często zatrudnianie dzieci. Zwracają na to uwagę organizacje międzynarodowe, które naciskają zainteresowane strony na większe branie pod uwagę praw człowieka, a także domagają się stworzenia bardziej zrównoważonych praktyk i przejrzystych łańcuchów dostaw.

Kongiem zainteresowana jest również Rosja. Jednak wpływy Kremla w DRK są bardziej niejasne. Choć Moskwa twierdzi, że zawarła pakt wojskowy z Kongiem, to Kinszasa zaprzecza tym twierdzeniom. Niemniej jednak Rosja wspiera prezydenta Tshisekiediego i postrzega Kongo jako jednego ze strategicznych partnerów w Afryce Subsaharyjskiej. Rosyjskie firmy wykazują zainteresowanie eksploracją i eksploatacją bogactw mineralnych DRK. To część szerszej strategii Rosji w Afryce, choć z drugiej strony dominacja Chin w Kongu niekoniecznie sprzyja realizacji planów Moskwy.

Globalna walka o krytyczne minerały w Demokratycznej Republice Kongo

| Dr Bruno Surdel

4

Chaos wewnętrzny podsycany regionalnie

Rywalizacja globalna to tylko część obrazu Konga, które pogrążone jest od lat również w konflikcie wewnętrznym. W grudniu 2023 r. w DRK odbyły się wybory prezydenckie, które ponownie wygrał urzędujący prezydent Felix Tshisekedi. Same wybory przebiegły w atmosferze chaosu, a nowy rząd został powołany dopiero pół roku później, 29 maja 2024 r. Jednak tuż przed tym wydarzeniem, 19 maja, stolica DRK, Kinszasa stała się sceną dramatycznej próby zamachu stanu. Przywódcą spisku był Christian Malanga, kongijski polityk mieszkający w USA, ale aktywny także w Europie, który w 2017 r. utworzył "rząd na uchodźstwie" w Brukseli. W samej Afryce Subsaharyjskiej inicjator puczu znany był z prowadzenia rozległych i niejasnych interesów. Nieudany zamach rozpoczął się od ataku na Pałac Prezydencki, podczas którego jednak sam Malanga zginął, a około 50 osób, w tym trzech obywateli amerykańskich, zostało aresztowanych. Udaremniony pucz uwydatnił jeszcze bardziej niestabilność polityczną w Kongu, gdzie dla władzy prezydenta Tshisekediego zagrożenie stanowi nie tylko opozycja, ale i wewnętrzne konflikty w jego własnej partii.

Powołanie nowego rządu zakończyło kilkumiesięczny impas polityczny, ale władze stoją przed ogromnymi, i trudnymi do rozwikłania wyzwaniami: koniecznością wzmocnienia gospodarki, walką z korupcją, poprawą kulejącej infrastruktury oraz zmaganiem się z permanentnym zagrożeniem ze strony 200

Globalna walka o krytyczne minerały w Demokratycznej Republice Konga

| Dr Bruno Surdel

5

grup zbrojnych, działających w DRK. Grupy te kontrolują nielegalne wydobycie minerałów, finansując swoje operacje poprzez sprzedaż kobaltu, koltanu, a także diamentów i złota. Rebelianci a także często zwyczajni bandyci współpracują z podmiotami politycznymi i gospodarczymi zarówno w samym Kongu, jak i za granicą przyczyniając się do eskalacji konfliktów na tle etnicznym i są sprawcami licznych naruszeń praw człowieka. Dochody z nielegalnego wydobycia minerałów są wykorzystywane do zakupu broni, korumpowania lokalnych urzędników a przede wszystkim do utrzymania się grup zbrojnych, werbowania nowych członków i finansowania działań zbrojnych.

Niestabilność w DRK wynika w dużej mierze z długoletniego zaangażowania krajów sąsiednich, takich jak Rwanda i Uganda. Rwanda jest oskarżana przez władze Konga i ONZ o wspieranie M23 — grupy rebelianckiej składającej się głównie z bojowników Tutsi. Rwanda uzasadnia swoją obecność wojskową we wschodniej części DRK zagrożeniem ze strony Demokratycznych Sił Wyzwolenia Rwandy (FDLR), grupy rebelianckiej Hutu odpowiedzialnej za ludobójstwo na grupie etnicznej Tutsi w Rwandzie w 1994 r. Konflikt między M23 a kongijskim wojskiem nasilił się w ostatnich latach, prowadząc do znacznego przesiedlenia ludności cywilnej i wzrostu przemocy.

Uganda również odegrała znaczącą rolę w konflikcie wewnętrznym w Kongu, wspierając w przeszłości różne grupy rebelianckie. Jednakże dzięki wysiłkom Wspólnoty Wschodnioafrykańskiej (EAC) sytuacja została unormowana. Inne sąsiadujące kraje, takie jak Burundi i Tanzania, były zaangażowane w konflikty

Globalna walka o krytyczne minerały w Demokratycznej Republice Kongo

| Dr Bruno Surdel

6

w DRK w różnym stopniu. Kraje te udzielały zarówno bezpośredniego, jak i pośredniego wsparcia grupom zbrojnym, komplikując jeszcze bardziej sytuację bezpieczeństwa w regionie.

Notoryczny brak stabilności i niekończący się rozlew krwi związane są nie tylko z animozjami etnicznymi, ale w dużej mierze z walką o drogocenne minerały. W wymiarze czysto ludzkim panujący chaos wywołał poważny kryzys humanitarny w tym subsaharyjskim kraju o populacji liczącej 105 mln mieszkańców. Według organizacji humanitarnej Norwegian Refugee Council, w marcu 2024 r. liczba wewnątrznie przesiedlonych osób w DRK wynosiła 7,2 mln, co czyni sytuację w Kongu jednym z największych kryzysów uchodźczych na kontynencie afrykańskim. Warto przy tym zauważyć, że już od początku 2024 r. ponad 738 tys. osób zostało przesiedlonych w tym kraju z powodu lokalnych konfliktów zbrojnych, napięć między poszczególnymi wspólnotami etnicznymi, sporów o ziemię oraz klęsk żywiołowych.

Demokratyczna Republika Kongo ma ogromny potencjał to tego, by jej mieszkańcy żyli godnie. Jednak zasoby mineralne DRK, niezbędne dla nowoczesnych technologii, są zarówno błogosławieństwem, jak i przekleństwem tego subsaharyjskiego kraju. Niewątpliwie podsycają konflikty wewnętrzne i napięcia z krajami sąsiednimi, ale jednocześnie stwarzają unikalne możliwości wzrostu gospodarczego i rozwoju. Kluczowe dla wykorzystania tych zasobów z pożytkiem dla społeczeństwa są silne instytucje państwa, skuteczne zarządzanie i konstruktywna współpraca międzynarodowa.

Globalna walka o krytyczne minerały w Demokratycznej Republice Konga

| Dr Bruno Surdel

7

Społeczność międzynarodowa, szczególnie Zachód — gdyż na Chiny niekoniecznie można pod tym względem liczyć — musi o wiele bardziej niż dotychczas wyjść poza swoje partykularne interesy związane z zabezpieczeniem dostaw krytycznych minerałów. Tylko w ten sposób można pomóc Kongu osiągnąć stabilność, pokój wewnętrzny i rozwiązać podstawowe problemy napędzające konflikt i grabieżczą eksploatację surowców naturalnych.

CSM jest niezależnym, pozarządowym ośrodkiem analitycznym zajmującym się polską polityką zagraniczną i najważniejszymi problemami polityki międzynarodowej. Fundacja została zarejestrowana w 1996 r. CSM prowadzi działalność badawczą i edukacyjną, wydaje publikacje, organizuje konferencje i spotkania, uczestniczy w międzynarodowych projektach we współpracy z podobnymi instytucjami w wielu krajach. Tworzy forum debaty i wymiany idei w sprawach polityki zagranicznej, relacji między państwami oraz wyzwań globalnego świata. Działalność CSM jest adresowana przede wszystkim do samorządowców i przedsiębiorców, a także administracji centralnej, polityków, dyplomatów, politologów i mediów. Od 2009 r. CSM jest uznawany za jeden z najlepszych think tanków Europy Środkowo-Wschodniej w badaniu „The Leading Public Policy Research Organizations In The World” przeprowadzanym przez Uniwersytet Pensylwanii.

Centrum Stosunków Międzynarodowych ul. Ogrody 24, 03-994 Warszawa t: +48 608 593 632

 www.twitter.com/CIR_CSM

 www.facebook.com/CIR.CSM

CENTRUM
STOSUNKÓW
MIĘDZYNARODOWYCH